

ΕΛΕΝΑ ΜΑΡΟΥΤΣΟΥ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ

ΙΚΑΡΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης - Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Κανένα μέρος ή απόσπασμα του παρόντος βιβλίου δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί ή να αναπαραχθεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο ή μέσο, για τον σκοπό εκπαίδευσης τεχνολογιών ή συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης. Κατ' εφαρμογή του Άρθρου 4(3) της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά, ο συγγραφέας και ο εκδότης επιφυλάσσονται ρητώς όλων των δικαιωμάτων τους και εξαιρούν το παρόν έργο από κάθε πράξη εξόριξης κειμένων και δεδομένων.

ΕΛΕΝΑ ΜΑΡΟΥΤΣΟΥ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ

Νουβέλα

ΙΚΑΡΟΣ

Μαύρη μαργαρίτα

Η ιστορία μου ξεκινάει πριν βρεθώ στη ζεστή κοιλιά της μάνας μου. Ωστόσο, η μορφή, το στρογγυλό αφράτο σώμα, το σταρένιο χρώμα μου αποκαλύφθηκαν μόνον όταν βγήκα σπαρταριστό από τη σκοτεινή σπηλιά της. Χρησιμοποίησαν ένα ειδικό εργαλείο σαν σπάτουλα γιατί δεν ήθελα να ξεκολλήσω από τα σπλάχνα. Μετά με τύλιξαν ευθύς σε μια πετσέτα. Όμως η ιστορία μου –όπως η ιστορία όλων– είχε ξεκινήσει νωρίτερα. Πάμε πίσω. Θα γίνω ο ξεναγός σας.

Βλέπετε τούτη την πλαγιά; Εκεί υπήρξε μία ρωμαϊκή έπαυλη. Τα ερείπιά της ήρθαν στο φως πριν από λίγα χρόνια, όταν άρχισαν οι ανασκαφές στα ανεξερεύνητα περίχωρα αυτής της πόλης. Στην πραγματικότητα, δεν πρόκειται ακριβώς για πόλη. Οι ιστορικοί αποφάνθηκαν πως υπήρξε θέρετρο. Όσοι όμως έζησαν εδώ μιλούσαν για επί Γης Παράδεισο. Εσείς μην παρασύρεστε. Θα πρέπει να φορέσετε καπέλο. Ο ήλιος είναι ανελέητος. Δεν αφήνει τίποτα κρυφό. Τίποτα στην ησυχία του. Στη λήθη. Ορίστε τώρα. Τον θαυμασμό για τα αρχαία ερείπια, για τα αρχιτεκτονικά επιτεύγματα, το αποχετευτικό σύστημα, τα δημόσια λουτρά, το αρτεσιανό φρέαρ, τις εντυπωσιακές τοιχογραφίες πρέπει να κηλιδώσει ετούτο το δωμάτιο. Εδώ όπου άρχισε η ιστορία μου.

Προχωρήστε ανάμεσα στα βάτα. Όσοι δεν φοράτε μακριά παντελόνια κακό του κεφαλιού σας. Το δέρμα στην Πομπήια, ξερό απ' τη ζέστη, σκίζεται πιο εύκολα. Όσοι δεν φοράτε κλειστά παπούτσια καλείτε τις μικρές οχιές. Τους σκορπιούς. Τη δηλητηριώδη πλευρά της φύσης. Η φύση δεν είναι σοφή. Η φύση είναι πάνοπλη. Ανθεκτική. Εσείς; Πολύ αμφιβάλλω. Εδώ, μέσα στον περίβολο αυτής της ερειπωμένης έπαυλης βρίσκεται. Πλησιάστε. Νά το αρτοποιείο. Ο φούρνος-φυλακή. Είναι μικρός. Ανήλιαγος. Μόνο ψηλά στους τοίχους υπάρχουν σιδερόφραχτα ανοίγματα. Για δείτε μέσα. Περιμένετε λίγο. Πρέπει τα μάτια να συνηθίσουν στο σκοτάδι. Κι άλλο λίγο. Ναι, καλά βλέπετε.

Μέσα είναι κλειδωμένοι σκλάβοι και γαϊδούρια που έχουν τα μάτια καλυμμένα με μαντίλι. Γυρνάνε γύρω γύρω με τη βοήθεια εσοχών χαραγμένων στο πάτωμα. Αλέθουν σιτηρά για να παρασκευαστεί κάποτε το ψωμί. Να φτάσει ζεστό στα τραπέζια των σπιτιών και των επαύλεων. Να βουτηχτεί στο λάδι, στη σάλτσα, στο κρασί. Να γίνει ένα με τον άνθρωπο. Να ενσωματωθεί. Ανάμεσα στους δούλους είναι ένα νεαρό αγόρι. Καθώς γυρνάει, ψιθυρίζει ένα σκοπό. Ένα νανούρισμα απ' την πατρίδα του. Του το τραγουδούσε η μάνα του στην κούνια. Έτσι τρύπωνε μέσα του, όπως τρύπωναν σε μένα τα ζεστά χνότα των γαϊδουριών, ο αλμυρός ιδρώτας των δούλων, η τρυφεράδα του νανουρίσματος, η νοσταλγία του γενέθλιου τόπου. Γι' αυτό η κόρα μου έγινε σκληρή και τραγανή, ενώ η ψίχα μου λευκή, απαλή και μοσχοβολιστή. Όποιος με έβαζε στο στόμα του θα λιγωνόταν.

Τα αδέρφια μου, φραντζόλες και καρβέλια που βγήκαμε

απ' τον ίδιο φούρνο, σκόρπισαν σε κάθε σημείο της πόλης. Αν και η Πομπηία δεν είναι πόλη. Είναι θέρετρο. Το είπαμε. Επί Γης Παράδεισος. Όχι βέβαια γι' αυτούς που γυρνάνε αλυσοδεμένοι και με δεμένα μάτια μέσα στο μπουντρούμι ετοιμάζοντας την άφιξή μου. Γι' αυτούς είναι η Κόλαση. Μια μικρούλα Κόλαση στο κέντρο του Παραδείσου. Διότι κάθε Παράδεισος έχει το μαύρο κουκούτσι του. Μπορεί να σπάσεις τα δόντια σου αν είσαι απρόσεκτος, ανήξερος ή απλώς άτυχος, όπως το αγόρι αυτό, ο νεαρός δούλος που τραγουδάει.

Όταν βγήκα στον κόσμο, χάραζε η μέρα. Άκουσα τα πουλιά να τραγουδάνε κι ήταν σαν το τραγούδι το ίδιο να φτερούγιζε τρελαμένο εδώ κι εκεί. Μέσα στο μαγαζί είχε δροσιά. Δεν θα είχαν περάσει πάνω από λίγα λεπτά όταν η φουρνάρισσα με ξεφάσκισε και με έβαλε σε ένα πανέρι μαζί με μερικά απ' τα αδέρφια μου. Μια νεαρή δούλα είχε έρθει να μας πάρει. Προορισμός μας, η βίλα του Διομήδη. Η δούλα στερέωσε το πανέρι ανάμεσα στη μέση και το μπράτσο της έτσι που σ' όλη τη διαδρομή μου ερχόταν η ευωδιά απ' τη νεανική μασχάλη ανακατεμένη με μυρωδιές από ξερή ρίγανη και θυμάρι. Προχωρημένο καλοκαίρι κι άκουγα τον ξερό ήχο απ' τα φρύγανα που έσπαγαν κάτω απ' τα πέλματα του κοριτσιού.

Όταν άνοιξε τις σιδερένιες μπάρες της ψηλής ξύλινης πόρτας και βρεθήκαμε στον κήπο, σάστισα απ' την ομορφιά. Παντού φυτεμένες τριανταφυλλιές, νάρκισσοι, πικροδάφνες, ρόσχο. Από το βάθος έφτανε γάργαρος ο ήχος του νερού. Όταν πλησιάσαμε, είδα μια κρήνη. Το νερό ανάβλυζε σαν

πίδακας από το στόμα ενός μαρμάρινου ψαριού που το κρατούσε ένα παιδί. Από μάρμαρο κι αυτό.

Είχαμε ήδη διασχίσει τον κήπο και η δούλα περπατούσε τώρα με το πανέρι στην αγκαλιά, κάτω από ένα περιστύλιο που οδηγούσε στο κυρίως οίκημα, όταν συνέβη ένα μικρό θαύμα. Ένα πολύχρωμο φτερωτό πλάσμα προσγειώθηκε πάνω μου. «Άχου, μια πεταλούδα!» είπε το κορίτσι και στάθηκε για λίγο να θαυμάσει. Την είχα ακουστά εγώ την πεταλούδα. Ήταν μέσα στο νανούρισμα που σιγοτραγουδούσε ο νεαρός σκλάβος μέσα στον φούρνο-φυλακή. Η πεταλούδα ζούσε μοναχά μια μέρα. Το ίδιο κι εγώ. Πάνω μου είχε σταθεί μια συντρόφισσα. Μια αδελφή ψυχή. Αν είχα δάκρυα, θα 'κλαιγα. Όχι από λύπη. Όχι. Τι να την κάνει η πεταλούδα τη διάρκειά; Τι να την κάνω εγώ; Μέσα σε λίγες ώρες μπορεί να σου φανερωθεί η γεύση της ζωής. Μια μπουκιά της αρκεί.

Μείναμε στη σκιερή κουζίνα, σε ένα ράφι στην εσοχή του τοίχου, μέχρι το μεσημέρι. Ο ήλιος έκαιγε στο μεσουράνημά του. Έμπαιναν οι ακτίνες του απ' το μικρό παράθυρο ψηλά στον τοίχο κι έπεφταν σε δεσμίδα στο μωσαϊκό δάπεδο, ανάβοντας τις στιλπνές ψηφίδες. Οι δούλες ετοίμαζαν το φαγητό κι επικρατούσε πανδαιμόνιο. Κατσαρόλες και καζάνια τοποθετημένα πάνω σε σιδερένιους τρίποδες είχαν κορώσει κι απ' τα καπάκια τους ξεμύτιζαν ατμοί. Σε ένα μικρό χτιστό τζάκι ψήνονταν γλυκίσματα. Το γεύμα θα σερβιριζόταν στον κήπο, έτσι όρισε η κυρία του σπιτιού.

Με ακούμπησαν σε ένα κεραμικό πιάτο και με μετέφεραν μαζί με άλλα μοσχοβολιστά εδέσματα σε μια γωνιά του κήπου, όπου, κάτω από μια πέργκολα σκεπασμένη με

κισσό, υπήρχε ένα μαρμάρινο τραπέζι. Η οικογένεια είχε ήδη μαζευτεί και καθόταν στα χτιστά ανάκλιντρα. Ο πατέρας, ένας άντρας ψηλός και σωματώδης, έριξε λίγες σταγόνες κρασί σ' έναν μικρό βωμό παραδίπλα και στη συνέχεια, με τη μύτη ενός μαχαιριού, με χάραξε στα πέντε. Η κόρη χτύπησε τα χεράκια της. Είπε πως έμοιαζα με μαργαρίτα. Ο γιος, λίγο μεγαλύτερος, της είπε πως είναι ανόητη, ένας μπούφος με ξανθές μπούκλες. Η μητέρα είπε ότι δεν ήταν ώρα για μαλώματα αλλά για φαγητό. Είχε έρθει λοιπόν η ώρα να φαγωθώ. Δεν μεμφιμοιρούσα. Για τούτη τη θυσία προορίστηκα. Γι' αυτό γυρνούσαν τα γαϊδούρια στο μπουντρούμι, γι' αυτό τραγουδούσε το νανούρισμα ο δούλος, γι' αυτό είχα ζυμωθεί, πλαστεί, ψηθεί, σεβριριστεί. Ήμουν έτοιμο να προσφέρω ζωή με τον θάνατό μου.

Τότε εμφανίστηκε εκείνο το γκρίζο σύννεφο που έμοιαζε με θεόρατο πεύκο ή μάλλον με φάντασμα από πεύκο που όλο κι άπλωνε τα σκοτεινά κλαδιά του κρύβοντας τον ήλιο. Τα πουλιά, που είχαν αναγγείλει με τόσο ενθουσιασμό την άφιξή μου στον κόσμο, τώρα βάλθηκαν να πετούν όλα μαζί προς τη θάλασσα, λες κι είχαν αργήσει για κάποιο ταξίδι. Το φτεροκόπημά τους αγρίεψε, φαίνεται, τα σκυλιά, που άρχισαν να αλυχτάνε μέσα στις αυλές των σπιτιών. Ένιωσα το κεραμικό πιάτο από κάτω μου να τραντάζεται με θόρυβο, σαν στοιχειωμένο, πάνω στο μάρμαρο. Όλα στον κήπο πήγαιναν πέρα-δώθε. «Ένας μικρός σεισμός», είπε ο πατέρας, «μην ανησυχείτε», κι έβαλε τα χέρια του πάνω στον ώμο του γιου. Το κοριτσάκι αγκάλιασε απ' τη μέση τη μαμά του.

Δεν μπορώ να πω με σιγουριά πόσος χρόνος μεσολάβησε μέχρι ν' αρχίσουν να πέφτουν στάχτες απ' τον ουρανό. Ο χρόνος είναι εργαλείο του ανθρώπου. Με αυτόν μετράει τα βήματα μέχρι τον τάφο του. Εγώ ανοίγω τα πέταλά μου με την ανατολή του ήλιου και μέχρι εκείνος να κρυφτεί τα έχω για πάντα κλείσει. «Χιονίζει!» φώναξε το κοριτσάκι και πετάχτηκε απ' την αγκαλιά της μάνας του. Άνοιξε τις παλάμες της κι άρχισε να στριφογυρνάει απ' τη χαρά της. Ήταν ένα χιόνι γκρίζο κι εύθρυπτο. Οι υπόλοιποι είχαν κοκαλώσει στις θέσεις τους με στόμα ανοιχτό όπως το μαρμάρινο ψάρι της κρήνης. Ένιωσα τη στάχτη να πασπαλίζει σαν άχνη τη ράχη μου. Βοή ακούστηκε να βγαίνει απ' τη γη.

Τότε, λες και ξύπνησε από μάγια, ο πατέρας άρχισε να κινείται φρενιασμένα. Άρπαξε από ένα παιδί σε κάθε χέρι και τα οδήγησε σε μια σκεπασμένη στοά δίπλα απ' τον κήπο. Είπε στη γυναίκα να μαζέψει εκεί όλους τους υπηρέτες. Εγώ περίμενα υπομονετικά κάτω απ' τη στεγνή γκρίζα βροχή που όλο και δυνάμωνε. Δίπλα μου, με συντρώφευαν απλωμένα σε μια πιατέλα τα κρέατα και λίγο πιο 'κεί τα ψητά λαχανικά. Μας σκέπαζε όλους σιγά σιγά η ζεστή στάχτινη κουβέρτα. Ξάφνου με άρπαξε ένα χέρι. Είχαν στείλει μια δούλα να φέρει γρήγορα ό,τι μπορούσε να κουβαλήσει. Την αναγνώρισα απ' τη μυρωδιά. Ήταν εκείνη που με είχε φέρει απ' τον φούρνο. Το πρόσωπό της τώρα αγνώριστο. Παραμορφωμένο απ' τον τρόπο. Τα δάχτυλά της, υγρά απ' την αγωνία, με έσφιγγαν. Δεν ξέρω τι άλλο πρόφτασε να αρπάξει.